

ЗМІНА КЛІМАТУ, ЕНЕРГЕТИКА
ТА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ «ТЕПЛІ КРЕДИТИ»

ВОЛОДИМИР САРІОГЛО, МАРИНА ОГАЙ, ТАМАРА БУРЕНКО
Березень 2020

В цілому за три опалювальні періоди ОСББ/ЖБК скоротили обсяги споживання електроенергії в середньому на 899 кВт*год в місяць або на 8,6%. Це становить близько 951 грн. на місяць в розрахунку на одне ОСББ/ЖБК при середньомісячній оплаті за спожиту послугу 11062 грн. в цінах березня 2018 року.

ОСББ/ЖБК послуг за три опалювальні періоди скоротили споживання тепла на 20%. В грошовому еквіваленті середня економія становила близько 21824 грн. на місяць в розрахунку на одне ОСББ/ЖБК при середньомісячній оплаті за спожиту послугу 109670 грн. в цінах березня 2018 року.

Протягом періоду 2015-2018 рр. абсолютні обсяги споживання послуг з газопостачання ОСББ/ ЖБК скоротилися на 275 м³ або на 10,0%. В грошовому еквіваленті обсяг економії послуг з газопостачання ОСББ/ЖБК за три опалювальні періоди становило близько 1855 грн. на місяць в розрахунку на одне ОСББ/ЖБК при середньомісячній оплаті за спожиту послугу 18554 грн. в цінах березня 2018 року.

ДЕРЖЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

Зміст

	ВСТУП	3
1	МЕТОДОЛОГІЯ ОБСТЕЖЕННЯ	4
2	ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПРОГРАМИ «ТЕПЛИХ КРЕДИТІВ» ДЛЯ ОСББ/ ЖБК (ЮРИДИЧНИХ ОСІБ - ПОЗИЧАЛЬНИКІВ)	5
2.1.	ПОСЛУГИ З ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ	5
2.2.	ПОСЛУГИ З ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ	7
2.3.	ПОСЛУГИ З ГАЗОПОСТАЧАННЯ	10
2.4.	ПОСЛУГИ З ЕЛЕКТРО- ТА ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ	12
3	ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПРОГРАМИ «ТЕПЛИХ КРЕДИТІВ» ДЛЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ, ЩО ПРОЖИВАЮТЬ В ІНДИВІДУАЛЬНИХ БУДИНКАХ (ФІЗИЧНИХ ОСІБ - ПОЗИЧАЛЬНИКІВ)	14
3.1.	ПОСЛУГИ З ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ	14
3.2.	ПОСЛУГИ З ГАЗОПОСТАЧАННЯ	16
3.3.	ПОСЛУГИ З ЕЛЕКТРО- ТА ГАЗОПОСТАЧАННЯ	18
5	АНАЛІЗ СТАНУ ВИКОНАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНИХ ПОКАЗНИКІВ	21
	ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	26

ВСТУП

Державна цільова економічна програма енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв із відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2020 роки (далі – Державна програма, програма «тепліх кредитів»), що затверджена Постановою КМУ №243 від 1 березня 2010 року¹, була розроблена з метою створення умов для наближення енергоемності валового внутрішнього продукту України до рівня розвинутих країн та стандартів Європейського Союзу, підвищення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів і посилення конкурентоспроможності національної економіки.

Сьогодні основними цілями/завданнями реалізації Державної програми є:

- формування в суспільстві свідомого ставлення до необхідності підвищення енергоефективності, розвитку та використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива;
- зниження обсягу споживання енергоресурсів в економіці України;
- заміщення природного газу, як джерела енергії, у всіх секторах економіки, зокрема, у комунальному господарстві та у секторі домашніх господарств;
- стимулювання ОСББ та ЖБК до впровадження енергоефективних заходів шляхом відшкодування частини суми кредиту, залученого на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів;
- стимулювання населення (домогосподарств) до впровадження енергоефективних заходів шляхом відшкодування частини суми кредиту, залученого для придбання котлів із використанням будь-яких видів палива та енергії (за винятком природного газу та електроенергії (крім електричного теплоакумуляційного обігріву та гарячого водопостачання), а також відповідного додаткового обладнання і матеріалів до них;
- стимулювання населення до впровадження енергоефективних заходів шляхом відшкодування части-

ни суми кредиту, залученого на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів.

З початку дії Програми, а саме – з жовтня 2014 року, її учасниками стали 612 тисяч родин, які залучили на енергоефективні заходи більше 7,0 млрд. грн. Від Уряду вони отримали близько 2,4 млрд. гривень відшкодування.

Метою даного дослідження є формування інформаційного забезпечення та аналіз на його основі результативності механізму стимулювання енергоефективності, реалізованого в рамках Державної програми.

Дослідження було проведене ГО «Український центр соціальних реформ» на замовлення Представництва Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні та Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України.

¹ Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2010 р. № 243 «Про затвердження Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2016 роки».

1

МЕТОДОЛОГІЯ ОБСТЕЖЕННЯ

Репрезентативна вибірка адрес позичальників, за якими збиралася інформація про обсяги споживання комунальних послуг з тепло-, газо-, електропостачання, побудована на основі реєстру позичальників, розпорядником якої є Держенергоефективності. Вибірка стратифікувалася за регіоном проживання та видами реалізованих енергоефективних заходів учасників програми у 2017 році. До вибірки позичальників увійшли також адреси ОСББ/ ЖБК та домогосподарств, які взяли участь у вибіркового обстеженні 2015 та 2016 років.

Запланований обсяг вибірки становить 4170 адрес впровадження енергоефективних заходів, з яких:

- 370 адрес – юридичних позичальників (ОСББ), з яких 38 адрес - учасники програми 2015 року та 120 адрес учасників 2016 року;
- 3700 адрес – фізичних позичальників (домогосподарств), які мешкають в індивідуальному будинку, з яких 260 адрес - учасники програми 2015 року та 315 адрес учасників 2016 року.

Збір даних проведено протягом вересня - грудня 2018 року на 85 комунальних підприємствах, з яких 25 підприємств, що надають послуги з електропостачання, 25 - з централізованого тепlopостачання, ще 35 – з централізованого газопостачання.

2

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПРОГРАМИ «ТЕПЛИХ КРЕДИТІВ» ДЛЯ ОСББ/ ЖБК (ЮРИДИЧНИХ ОСІБ - ПОЗИЧАЛЬНИКІВ)

ОСББ/ ЖБК, які взяли участь у дослідженні, проаналізовано у розрізі видів комунальних послуг за напрямками кредитування, наявністю субсидій. З метою детального вивчення особливостей споживання послуг різними категоріями позичальників, сукупність ОСББ/ ЖБК стратифіковано залежно від динаміки обсягів споживання у опалювальному періоді 2017-2018 рр. порівняно з 2015-2016 рр.

2.1. ПОСЛУГИ З ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ

Від підприємств із надання послуг з електропостачання отримано інформацію за 86 ОСББ/ ЖБК – учасниках програми «теплі кредити» у 2015-2017 роках, що дозволяє надійно оцінити показники обсягів споживання послуг.

Лише по 69,8% ОСББ/ ЖБК підприємства-постачальники послуг надали інформацію про наявність приладів обліку електроенергії за період дослідження. По решті позичальників, що взяли участь у дослідженні, інформація відсутня.

2.1.1. Залежно від типу призначення кредиту

Серед досліджених ОСББ/ ЖБК 65,1% брали кредити на встановлення світлопрозорих конструкцій з енергозберігаючим склом, близько чверті – на виконання робіт з теплоізоляції (термомодернізації) зовнішніх стін, підвальних приміщень, горищ, покрівель та фундаментів будинку, 36,0% - на реалізацію інших заходів

в межах програми «теплі кредити». При цьому 24,4% ОСББ/ ЖБК взяли кредити на реалізацію двох і більше заходів (табл. 2.1).

Кредити на встановлення світлопрозорих конструкцій з енергозберігаючим склом є найпоширенішим призначенням кредиту. Серед інших матеріалів найбільш затребуваними є кредити, які за своєю суттю не є прямими чинниками скорочення енергоспоживання, однак дозволяють підвищити облік та контроль за обсягами споживання послуг.

Усереднені показники свідчать про те, що у опалювальний період 2016-2017 рр. порівняно з опалювальним періодом 2015-2016 рр. скорочення обсягів споживання електроенергії не відбулося по жодному з напрямків призначення кредиту. Разом із цим, у опалювальний період 2017-2018 рр. порівняно з опалювальним періодом 2016-2017 рр. відбулося скорочення обсягів споживання електроенергії по сукупності ОСББ/ ЖБК в цілому та по окремих напрямках, про що свідчать дані, представлені в табл. 2.2. та 2.3.

За три опалювальні періоди в цілому обсяги споживання послуг з електропостачання залишилися на незмінному рівні.

У опалювальний період 2017-2018 рр. порівняно із періодом 2015-2016 рр. зафіксовано скорочення обсягів споживання послуг з електропостачання серед ОСББ/ ЖБК, які скористалися Програмою 2 і більше разів, в т.ч. ті хто брав кредит на встановлення світлопрозорих конструкцій з енергозберігаючим склом.

Таблиця 2.1
Розподіл ОСББ/ ЖБК за призначенням кредиту

	Кількість ОСББ / ЖБК	Частка ОСББ / ЖБК, %
Вікна	56	65,1
Теплоізоляція	22	25,6
Інше	31	36,0
Кредити на реалізацію двох і більше заходів	21	24,4
Обсяг вибірки	86	x

На зміну обсягів електропостачання ОСББ впливає захід програми «заміна ламп на енергоефективні». Однак, коли ОСББ проводять цей захід, часто до заміни була менша кількість ламп, але вони споживали стільки ж енергії, що і більша кількість енергоефективних ламп. Тому головною метою цього заходу є підвищення комфорту проживання для мешканців.

2.1.2. Залежно від зміни обсягів споживання

При оцінюванні обсягів споживання послуг з електропостачання на рівні окремих ОСББ/ ЖБК очевидним є той факт, що не всі позичальники отримали економію від впровадження заходів, визначених програмою «теплі кредити». По-перше, не всі впроваджували заходи, які дають економію електроенергії, такі наприклад, як «Вузли обліку води (гарячої, холодної) та теплової енергії, зокрема засоби вимірювальної техніки (прилади обліку, лічильники), прилади-розподільвачі та відповідне додаткове обладнання і матеріали до них». По-друге, частина ОСББ/ ЖБК підвищили лише комфортність проживання, довівши стан будинку до стандартів якості, яким він не відповідав раніше.

Аналіз обсягів споживання послуг з електропостачання показав, що у опалювальному періоді 2017-2018 рр. порівняно з 2015-2016 рр. близько 56% ОСББ/ ЖБК

скоротили обсяги споживання послуг (табл. 2.3.).

За даними таблиці 2.3. можна констатувати, що найвища частка тих, хто скорочував обсяги споживання електроенергії виявлена серед ОСББ/ ЖБК, які отримали кредит на встановлення світлопрозорих конструкцій з енергозберігаючим склом та проведення теплоізоляції зовнішніх стін будинку і становила 60,0%. Найменшою відповідна частка була серед ОСББ/ ЖБК, які за рахунок участі в Програмі виконали інші енергоефективні заходи – 36,7%.

За оцінками середньомісячних обсягів споживання послуг з електропостачання протягом опалювального періоду 2015-2016 рр. слід зробити висновок, що ОСББ/ ЖБК, які скорочували споживання, використовували електроенергії в 1,1 рази більше, ніж будинки, які підвищували комфорт у помешканнях. У 2017-2018 опалювальному періоді ситуація змінилася на протилежну: ОСББ/ ЖБК, які скорочували споживання, використовували електроенергії в 1,1 рази менше, ніж будинки, які підвищували комфорт у помешканнях.

Можна припустити, що така тенденція у споживанні послуг двох категорій споживачів пов'язана саме з забезпеченням рівня комфортності проживання. Ті, що підвищували комфорт у помешканнях, не мали достатнього рівня комфорту. Ті, що скорочували споживання – змогли зменшити свої витрати на оплату електроенергії без погіршення комфорту.

Таблиця 2.2

Середньомісячні обсяги споживання ОСББ/ ЖБК послуг з електропостачання в опалювальні періоди, кВт*год

Опалювальні періоди	Призначення кредиту			Реалізовано 2 і більше заходів	В середньому по сукупності
	Вікна	Теплоізоляція	Інше		
2015 - 2016 (2016)	9724	10247	10463	10348	10013
2016 - 2017 (2017)	10004	11064	11123	11036	10451
2017 - 2018 (2018)	9413	11126	10218	10015	10037

Таблиця 2.3

Розподіл частки ОСББ/ ЖБК залежно від динаміки обсягів споживання послуг з електропостачання в опалювальному періоді 2017 – 2018 рр. порівняно з 2015-2016 рр.

Групи ОСББ/ЖБК	В цілому	Призначення кредиту			Реалізовано 2 і більше заходів
		Вікна	Теплоізоляція	Інше	
Підвищували комфортність проживання	43,4	40,0	40,0	63,3	60,0
Скорочували обсяги споживання	56,6	60,0	60,0	36,7	40,0
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

2.2. ПОСЛУГИ З ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ

Інформацію про обсяги споживання послуг з теплопостачання, надану підприємствами-постачальниками, проаналізовано по 127 ОСББ/ ЖБК – учасниках програми «теплі кредити».

Із досліджуваної сукупності ОСББ/ ЖБК 62,2% мали загально-будинкові прилади обліку теплової енергії, а ще по близько чверті будинків ця інформація невідома (не зазначена). Середній розмір опалювальної площі становить 5822 м².

2.2.1. Залежно від типу призначення кредиту

Близько 50% ОСББ/ ЖБК брали кредити на встановлення світлопрозорих конструкцій з енергозберігаючим склом, 46,5% - на реалізацію інших заходів в межах програми «теплі кредити». При цьому понад третина взяли кредити теплоізоляцію (термомодернізацію) зовнішніх стін, підвальних приміщень, горищ, покрівель та фундаментів будинку – 37,0% (табл. 2.4).

Аналіз обсягів споживання послуг з теплопостачання за три опалювальні періоди (2015-2018 років) показав, що найвищими вони були серед ОСББ/ ЖБК, які реалізовували групи заходів (рис. 2.1):

- які отримали кредит на інші (крім вікон та теплоізоляції) енергоефективні заходи чи матеріали;

- неодноразово брали участь у програмі «теплі кредити» і впровадили таким чином два і більше енергоефективні заходи.

Можна припустити, що висока активність частини ОСББ/ЖБК у впровадженні кількох енергозберігаючих заходів за короткий проміжок часу пов'язана з прагненням якнайшвидше відновити застарілий житловий фонд, який несе високі тепловтрати. Також більш високі оцінки обсягів споживання послуг з теплопостачання (у Гкал) цієї категорією позичальників може бути пояснено більшою опалювальною площею будинків, порівняно із середніми показниками по всій сукупності ОСББ/ ЖБК.

Хвиляста форма розподілу обсягів споживання послуг з теплопостачання, що відображена на рис. 2.1 пов'язана з впливом двох факторів: температурним режимом протягом опалювального періоду та його тривалістю.

Усереднені показники обсягів споживання послуг з теплопостачання свідчать про те, що у опалювальний період 2016-2017 рр. порівняно з опалювальним періодом 2015-2016 рр. відбулося нарощування обсягів споживання по всіх напрямках призначення кредиту (табл. 2.5).

Разом із цим, у опалювальний період 2017-2018 рр. порівняно з опалювальним періодом 2016-2017 рр. відбулося скорочення обсягів споживання за всіма аналізованими групами ОСББ/ ЖБК, про що свідчать дані, представлені в табл. 2.6.

Таблиця 2.4
Розподіл ОСББ/ ЖБК за призначенням кредиту

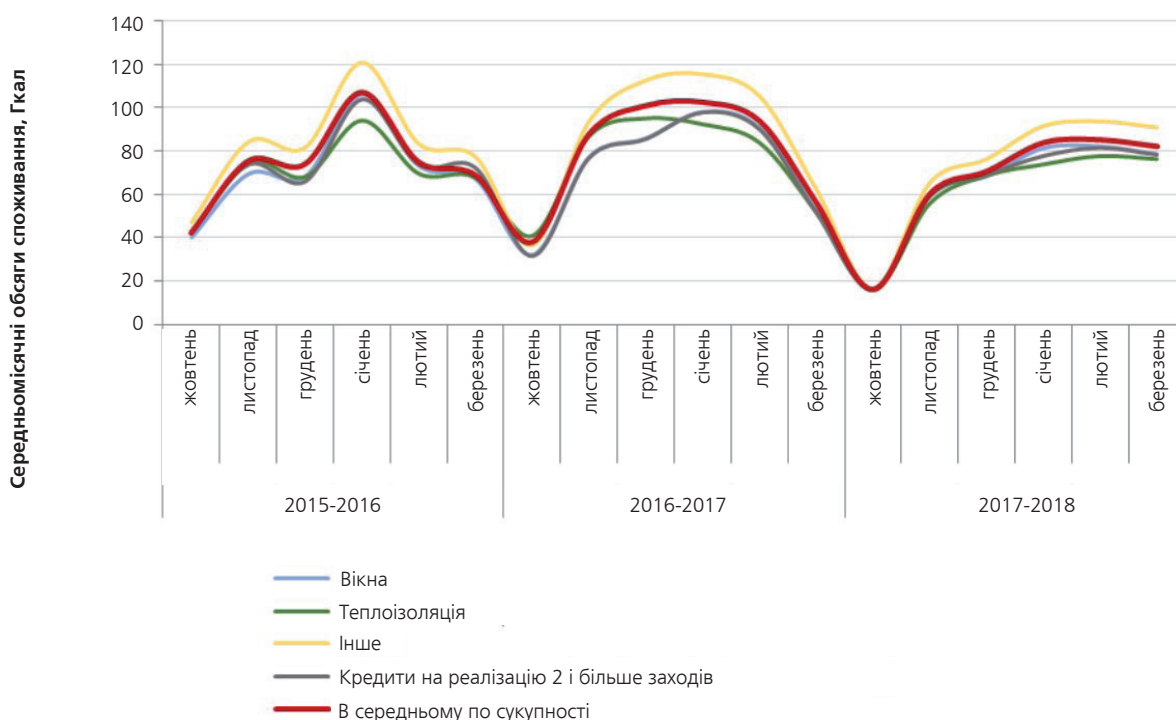
	Кількість ОСББ/ ЖБК	Частка ОСББ/ ЖБК, %
Вікна	65	51,2
Теплоізоляція	47	37,0
Інше	59	46,5
Кредити на реалізацію двох і більше заходів	36	28,3
Обсяг вибірки	127	x

Таблиця 2.5
Середньомісячні обсяги споживання ОСББ/ ЖБК послуг з теплопостачання в опалювальні періоди, Гкал

Опалювальні періоди	Призначення кредиту			Кредити на реалізацію 2 і більше заходів	В середньому по сукупності
	Вікна	Теплоізоляція	Інше		
2015 - 2016 (2016)	71,2	69,7	82,4	72,1	73,9
2016 - 2017 (2017)	72,8	74,5	87,6	72,3	79,5
2017 - 2018 (2018)	65,6	62,4	74,0	64,5	67,7

Рисунок 2.1

Розподіл середньомісячних обсягів споживання ОСББ/ ЖБК послуг з теплопостачання в опалювальні періоди 2015-2018 років з урахуванням призначення кредиту

Таблиця 2.6

Ланцюгові та базисні темпи зростання середніх обсягів споживання ОСББ/ ЖБК послуг з теплопостачання в опалювальні періоди 2015-2018 рр.

Опалювальні періоди	Призначення кредиту			Кредити на реалізацію 2 і більше заходів	В середньому по сукупності
	Вікна	Теплоізоляція	Інше		
Ланцюгові темпи зростання					
2017/2016	1,022	1,069	1,063	1,002	1,077
2018/2017	0,901	0,837	0,845	0,892	0,852
Базисні темпи зростання					
2018/2016	0,921	0,895	0,898	0,893	0,917

В цілому нарощування обсягів споживання не є індикатором того, що програма «теплі кредити» не працює. Енергоефективність не завжди означає зменшення обсягів споживання. Часто це покращення комфортності проживання на тлі того, що до запровадження певних заходів стан будівлі не відповідав мінімальним стандартам якості. Іншими словами; обсяги споживання послуг не скоротилися, але умови проживання стали на багато комфортнішими. Такий висновок підтверджується і результатами попередніх досліджень.

У опалювальний період 2017-2018 рр. зафіксовано скорочення обсягів споживання послуг з теплопостачання порівняно із періодом 2015-2016 рр. в середньому на 8,3% по сукупності ОСББ/ ЖБК – учасниках

Програми. Більшою мірою це відбулося за рахунок скорочення обсягів споживання у групі ОСББ/ ЖБК, які неодноразово брали участь у програмі «теплі кредити» і впровадили, таким чином, два і більше енергоефективні заходи. По цих ОСББ/ ЖБК темпи зменшення споживання становлять 10,7% (табл. 2.6).

Разом із цим, враховуючи стрімке зростання тарифів на послуги з теплопостачання протягом досліджуваного періоду, заощадити в гривні ОСББ/ ЖБК не вдалося. Однак, якби тарифи на послуги з теплопостачання були незмінними протягом 2015-2018 опалювальних періодів, зафіксовані на рівні березня 2018 р. сума економії склала би в середньому по сукупності ОСББ/ ЖБК 8141,70 грн. щомісячно.

2.2.2. Залежно від зміни обсягів споживання

Аналіз обсягів споживання послуг з тепlopостачання за групами споживачів показав, що у опалювальному періоді 2017-2018 рр. порівняно з 2015-2016 рр. понад 60% ОСББ/ ЖБК скоротили обсяги споживання послуг (табл. 2.7.).

За даними таблиці 2.7. можна зробити висновок, що найбільша частка (69,6%) тих, хто скорочував обсяги споживання теплової енергії виявлена серед ОСББ/ ЖБК, які взяли кредит на здійснення робіт з теплоізоляції (термомодернізації) зовнішніх стін, підвальних приміщень, горищ, покрівель та фундаментів. Найменшою відповідна частка була серед ОСББ/ ЖБК, які за рахунок участі в встановили світлопрозорі конструкції з енергозберігаючим склом – 51,6%.

Оцінки економії послуг з тепlopостачання залежно від призначення кредиту, дозволяє констатувати, що окремі позиції по заходах з енергозбереження дали економію тепла до 24%. Насамперед, мова йде про теплоізоляцію (термомодернізацію) зовнішніх стін, підвальних приміщень, горищ, покрівель та фундаментів (економія тепла – 23,6%), а також неодноразово брали участь у програмі «теплі кредити» і впровадили таким чином два і більше енергоефективні заходи (економія тепла – 22,3%) (табл. 2.8).

Водночас, скорочення обсягів споживання тепlopостачання ОСББ/ ЖБК за окремими енергоефективними заходами дозволило нівелювати вплив тих, які впершу чергу дбали про свій комфорт та нарощували обсяги споживання і позитивно відобразилося на динаміці споживання теплової енергії в цілому по сукупності (рис. 2.2).

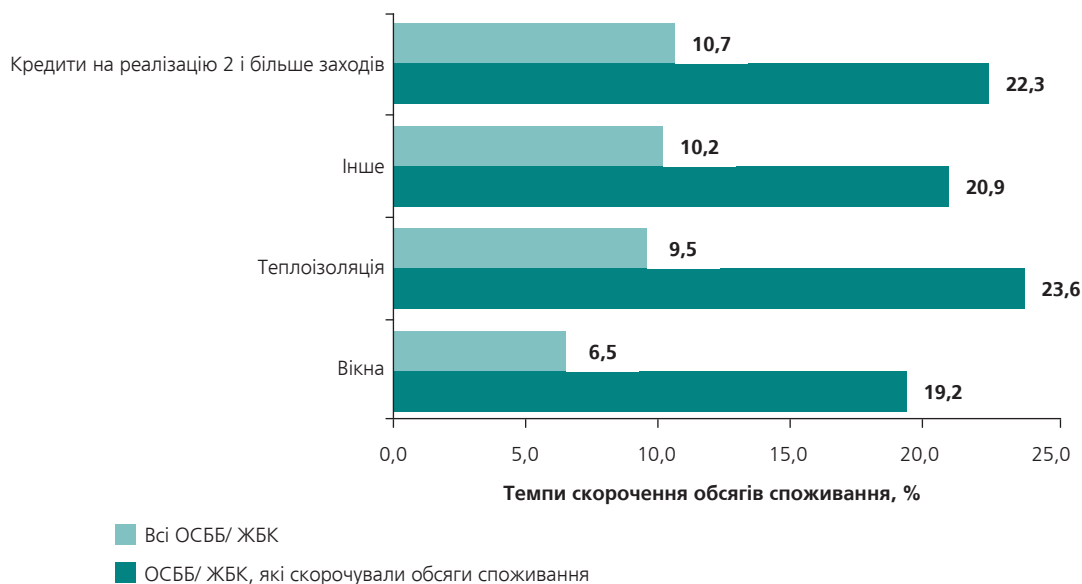
Таблиця 2.7

Розподіл частки ОСББ залежно від динаміки обсягів споживання послуг з тепlopостачання в опалювальному періоді 2017-2018 рр. порівняно з 2015-2016 рр.

Групи ОСББ/ЖБК	В цілому	Призначення кредиту			Реалізовано 2 і більше заходів
		Вікна	Теплоізоляція	Інше	
Підвищували комфорт у помешканнях	39,0	48,4	30,4	33,9	38,9
Скорочували обсяги споживання	61,0	51,6	69,6	66,1	61,1
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Рисунок 2.2

Темпи зміни (2018/2016) обсягів споживання послуг з тепlopостачання залежно від призначення кредиту

Таблиця 2.8

Темпи зміни (2018/2016) обсягів споживання теплопостачання залежно від призначення кредиту

Призначення кредиту	Підвищували комфорт у помешканнях	Скорочували обсяги споживання	В цілому
Вікна	1,118	0,808	0,935
Теплоізоляція	1,276	0,764	0,905
Інше	1,127	0,791	0,898
Реалізовано 2 і більше заходів	1,106	0,777	0,893

2.3. ПОСЛУГИ З ГАЗОПОСТАЧАННЯ

Аналіз обсягів споживання послуг з газопостачання здійснено на основі даних по 57 ОСББ/ ЖБК - учасниках програми «теплі кредити».

86,0% будинків оздоблені приладами обліку, по інших інформація відсутня.

2.3.1. Залежно від типу призначення кредиту

Відповідно до отриманих даних три чверті ОСББ/ ЖБК брали кредити на встановлення світлопрозорих конструкцій з енергозберігаючим склом, 35,1% - на реалізацію інших заходів в межах програми «теплі кредити». При цьому майже чверть ОСББ/ ЖБК взяли кредити на реалізацію двох і більше заходів (табл. 2.9).

Аналіз обсягів споживання послуг з газопостачання за три опалювальні періоди (2015-2018 років) показав, що найвищими вони були серед ОСББ/ ЖБК, які взяли кредити на реалізацію двох і більше енергоефективних заходів (рис. 2.3).

Хвиляста форма розподілу обсягів споживання послуг з газопостачання, що відображена на рис. 2.8, пов'язана із впливом двох факторів: температурним режимом протягом опалювального періоду та його тривалістю.

Усереднені показники обсягів споживання послуг з газопостачання свідчать про те, що у опалювальний період 2016-2017 рр. порівняно з опалювальним періодом 2015-2016 рр. відбулося зростання обсягів споживання по всіх напрямках призначення кредиту. Водночас, у наступному опалювальному періоді відбулося скорочення обсягів споживання, про що свідчать дані, представлені у табл. 2.10., 2.11.

За три опалювальні періоди зафіксовано скорочення обсягів споживання газу на 0,8% в цілому по сукупності ОСББ/ЖБК, в т.ч. і серед тих, хто взяли кредит на здійснення робіт з теплоізоляції (термомодернізації) зовнішніх стін, підвальних приміщень, горищ, покрівель та фундаментів (на 7%). Водночас, ОСББ/ ЖБК, які брали кредити на встановлення світлопрозорих конструкцій, а також на придбання інших матеріалів та обладнання обсяги споживання газу збільшили від 0,6% до 1,6% (табл. 2.11).

Таблиця 2.9

Розподіл ОСББ/ ЖБК за призначенням кредиту

	Кількість ОСББ/ ЖБК	Частка ОСББ/ ЖБК, %
Вікна	43	75,4
Теплоізоляція	8	14,0
Інше	20	35,1
Реалізовано два і більше заходів	13	22,8
Обсяг вибірки	57	x

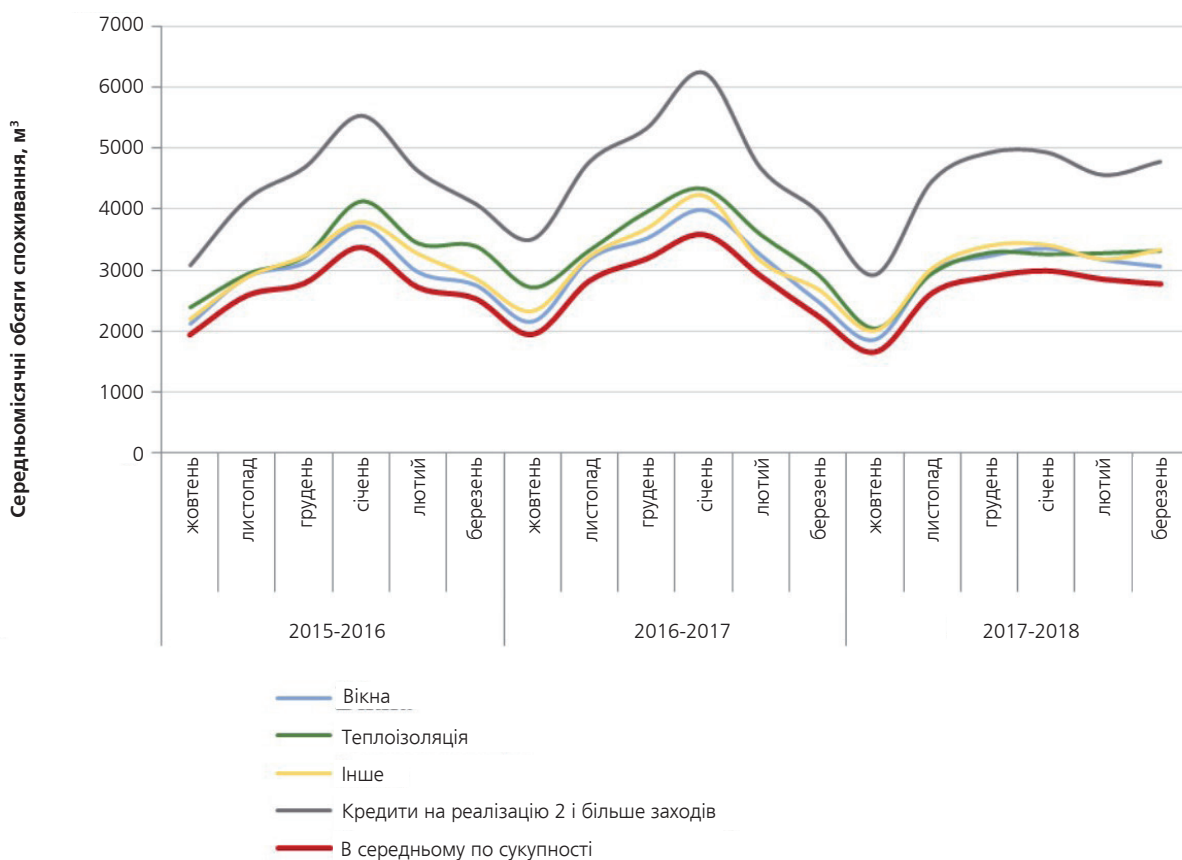
Таблиця 2.10

Середньомісячні обсяги споживання ОСББ/ ЖБК послуг з газопостачання в опалювальні періоди, м³

Опалювальні періоди	Призначення кредиту			Реалізовано 2 і більше заходів	В середньому по сукупності
	Вікна	Теплоізоляція	Інше		
2015 - 2016 (2016)	2906	3250	3049	4369	2645
2016 - 2017 (2017)	3084	3471	3226	4755	2777
2017 - 2018 (2018)	2924	3023	3072	4438	2624

Рисунок 2.3

Розподіл середньомісячних обсягів споживання ОСББ/ ЖБК послуг з газопостачання в опалювальні періоди 2015-2018 років з урахуванням призначення кредиту

Таблиця 2.11

Ланцюгові та базисні темпи зростання середніх обсягів споживання ОСББ/ ЖБК послуг з газопостачання в опалювальні періоди 2015-2018 рр.

Опалювальні періоди	Призначення кредиту			Реалізовано 2 і більше заходів	В середньому по сукупності
	Вікна	Теплоізоляція	Інше		
Ланцюгові темпи зростання					
2017/2016	1,061	1,068	1,058	1,088	1,050
2018/2017	0,948	0,871	0,952	0,933	0,945
Базисні темпи зростання					
2018/2016	1,006	0,930	1,008	1,016	0,992

Слід констатувати, що в цілому по сукупності ОСББ/ ЖБК обсяги сплати за спожиті послуги з газопостачання скоротилися в середньому на 147 грн. щомісячно, якщо рахувати у цінах на послуги, фіксованих на рівні березня 2018 року.

2.3.2. Залежно від зміни обсягів споживання

Найбільшою мірою споживання газу скоротили ОСББ/ ЖБК, які взяли кредит на здійснення робіт з теплоізоляції (термомодернізації) зовнішніх стін, підвальних приміщень, горищ, покрівель та фундаментів (62,5%). Найменше економили ті ОСББ/ ЖБК, які взяли кредит на

інше енергоефективні обладнання та матеріали - 40,0%.

Аналіз відносних показників споживання послуг з газопостачання у період 2015-2018 рр. дозволяє зробити висновок, що зміна обсягів споживання послуг відбувалася однаковими темпами для обох груп споживачів (табл. 2.13).

Оцінки економії послуг з газопостачання залежно від призначення кредиту, дозволяє констатувати, що окремі позиції по заходах з енергозбереження дали економію газу на рівні до 11%. Насамперед, мова йде про ОСББ/ ЖБК, які здійснили роботи з теплоізоляції (термомодернізації) зовнішніх стін, підвальних приміщень, горищ, покрівель та фундаментів.

За оцінками даного дослідження лише 28,1% будинків налічували квартири, мешканці яких отримували субсидію. Разом із цим, частка субсидіантів серед ОСББ/ ЖБК, які нарощували обсяги споживання послуг з газопостачання, становила 30,0%, а серед ОСББ/ ЖБК, які скорочували – 25,9%.

2.4. ПОСЛУГИ З ЕЛЕКТРО- ТА ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ

Для отримання більш повного уявлення щодо специфіки споживання послуг окремими категоріями позичальників серед ОСББ/ ЖБК, здійснено аналіз економії послуг на основі об'єднаного масиву даних, який налічує 19 ОСББ/ЖБК. Разом із цим, деякі напрямки дослідження були обмежені такою невеликою кількістю спостережень.

2.4.1. Залежно від типу призначення кредиту

Відповідно до отриманих даних у досліджуваній сукупності 60% ОСББ/ ЖБК брали кредити на встановлення світлопрозорих конструкцій з енергозберігаючим склом, 53,3% - на реалізацію інших заходів в межах програми «теплі кредити». При цьому лише 2 ОСББ/ ЖБК з числа попередніх взяли кредити на два і більше заходів – 12,2% (табл. 2.14).

Встановлення світлопрозорих конструкцій з енергозберігаючим склом є поширеним заходом, реалізованим в рамках Програми. Втричі менший відсоток ОСББ/ ЖБК скористався можливістю провести роботи з теплоізоляції (термомодернізації) зовнішніх стін будинку – 26,3%. Близько третини ОСББ/ ЖБК реалізували 2 і більше заходів.

Усереднені показники обсягів споживання послуг з електропостачання свідчать про їх незначне зростання в опалювальний період 2016-2017 року та поступове скорочення протягом наступного опалювального періоду. В цілому за досліджуваний період обсяги споживання послуг з електропостачання скоротилося на 2,6%, найбільшою мірою серед тих, хто виконав роботи з теплоізоляції (термомодернізації) зовнішніх стін, підвальних приміщень, горищ, покрівель та фундаментів – 4,1% (табл.2.15).

З урахуванням співвідношення вартості спожитих послуг з електро- та теплопостачання, усереднена оцінка зміни обсягів споживання послуг становить 1,038 або +3,8% ($0,21 \cdot 0,974 + 0,79 \cdot 1,055 = 1,060$, де 0,21 - вага середньомісячної вартості послуг з електропостачання в березні 2018 року; 0,79 - вага середньомісячної вартості послуг з теплопостачання в березні 2018 року).

2.4.2. Характеристики ОСББ/ ЖБК, які економлять ресурси

Аналіз обсягів споживання послуг за групами ОСББ/ ЖБК показав, що у опалювальному періоді 2017-2018 рр. порівняно з 2015-2016 рр. майже 63,2% споживачів скоротили обсяги споживання послуг з електропостачання, а 21,1% скоротили обсяги споживання послуг з теплопостачання. Лише 15,8% ОСББ/ ЖБК скорочували обсяги споживання обох послуг одночасно економити обидві. Ті, хто виконав роботи з теплоізоляції (термомодернізації) зовнішніх стін, підвальних приміщень, горищ, покрівель та фундаментів найбільшою мірою економили обидві послуги одночасно (табл. 2.16).

За оцінками середньомісячних обсягів споживання послуг за визначеними категоріями ОСББ/ ЖБК, в оп-

Таблиця 2.12

Розподіл частки ОСББ залежно від динаміки обсягів споживання послуг з газопостачання в опалювальному періоді 2016-2017 рр. порівняно з 2014-2015 рр.

Групи ОСББ/ЖБК	В цілому	Призначення кредиту			Реалізовано 2 і більше заходів
		Вікна	Теплоізоляція	Інше	
Підвищували комфорт у помешканнях	52,6	53,5	37,5	60,0	61,5
Скорочували обсяги споживання	47,4	46,5	62,5	40,0	38,5
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця 2.13

Середньомісячні обсяги споживання послуг з газопостачання в опалювальні періоди 2015-2018 рр. та темпи їх зміни

Групи ОСББ/ЖБК	Обсяги споживання в опалювальні періоди, м³			Темпи зміни	
	2015 - 2016 (2016)	2016 - 2017 (2017)	2017 - 2018 (2018)	2017/2016	2018/2017
Підвищували комфорт у помешканнях	2538	2752	2746	1,085	1,082
Скорочували обсяги споживання	2764	2805	2489	1,015	0,900

лювальному періоді 2017-2018 рр., порівняно з опалювальним періодом 2015-2016 рр. ті будинки, які економили обидві послуги, скоротили обсяги споживання електропостачання на 9,8% та теплопостачання на 13,8% (табл. 2.17).

За оцінками даного дослідження встановлено, що серед ОСББ/ ЖБК, які економили обидві послуги всі вони отримували субсидію на ЖКП.

Таблиця 2.14

Розподіл ОСББ/ ЖБК за призначенням кредиту

	Кількість ОСББ/ ЖБК	Частка ОСББ/ ЖБК, %
Вікна	14	73,7
Теплоізоляція	5	26,3
Інше	7	36,8
Реалізовано два і більше заходів	6	31,6
Обсяг вибірки	19	x

Таблиця 2.15

Середньомісячні обсяги споживання ОСББ/ ЖБК послуг з електропостачання та динаміка їх змін в опалювальні періоди 2015-2018 років

Опалювальні періоди	Призначення кредиту			В середньому по сукупності
	Вікна	Теплоізоляція	Інше	
2015 - 2016 (2016), кВт*год	14104	20369	12580	15853
2016 - 2017 (2017), кВт*год	14135	20605	12971	15837
2017 - 2018 (2018), кВт*год	13934	19534	12161	15438
Ланцюгові темпи зростання				
2017/2016	1,002	1,012	1,031	0,999
2018/2017	0,986	0,948	0,938	0,975
Базисні темпи зростання				
2018/2016	0,988	0,959	0,967	0,974

Таблиця 2.16

Розподіл частки ОСББ/ ЖБК залежно від динаміки обсягів споживання послуг електро- та теплопостачання у опалювальному періоді 2016-2017 рр. проти 2014-2015 рр., %

	В цілому	Призначення кредиту		
		Вікна	Теплоізоляція	Інше
Економилять електропостачання	63,2	57,1	80,0	57,1
Економилять теплопостачання	21,1	7,1	40,0	28,6
Економилять електро- та теплопостачання	15,8	0,0	40,0	14,3

Таблиця 2.17

Середньомісячні обсяги споживання послуг в опалювальні періоди та темпи їх зміни серед ОСББ, які скорочують споживання

	Обсяги споживання в опалювальні періоди, м³			Темпи зміни	
	2015 - 2016 (2016)	2016 - 2017 (2017)	2017 - 2018 (2018)	2017/2016	2018/2017
Електропостачання, кВт*год					
Економилять електропостачання	17298	17613	16360	1,018	0,946
Економилять теплопостачання	12965	13293	11857	1,025	0,915
Економилять обидві послуги	16484	16750	14873	1,016	0,902
Теплопостачання, Гкал					
Економилять електропостачання	49	62	56	1,264	1,151
Економилять теплопостачання	50	51	44	1,034	0,878
Економилять обидві послуги	56	57	48	1,020	0,862

3

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПРОГРАМИ «ТЕПЛИХ КРЕДИТІВ» ДЛЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ, ЩО ПРОЖИВАЮТЬ В ІНДИВІДУАЛЬНИХ БУДИНКАХ (ФІЗИЧНИХ ОСІБ - ПОЗИЧАЛЬНИКІВ)

Аналіз домогосподарств, які взяли участь у програмі «теплих кредитів» протягом 2015-2016 рр. здійснено за декількома напрямками: за призначенням кредиту (котли, світлопрозорі конструкції, теплоізоляція, інші матеріали та обладнання), за наявністю субсидії, а також за категоріями домогосподарств відносно особливостей споживання послуг у опалювальному періоді 2017-2018 рр. порівняно з 2015-2016 рр.

3.1. ПОСЛУГИ З ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ

Аналіз здійснено по сукупності у 1425 домогосподарств, по 99,3% з яких зазначено про наявність приладу обліку електричної енергії. Усі енергоефективні заходи, що пропонуються програмою «теплі» кредити, спрямовані на зменшення потреби в опаленні житлових будинків. А оскільки електроенергію для опалення використовують всього 1% домогосподарств, тому аналіз споживання цього виду енергії буде присвячений поведінці позичальників «теплих» кредитів.

3.1.1. Залежно від типу призначення кредиту

Серед досліджених домогосподарств більше половини брали кредити на встановлення світлопрозорих конструкцій з енергозберігаючим склом, близько третини виконали роботи з теплоізоляції (термомодернізації) зовнішніх стін, підвальних приміщень, горищ, покрівель та фундаментів, 8,4,0% - встановили котел з використанням будь-яких видів палива та енергії (крім природного газу та електроенергії) та відповідне додаткове обладнання і матеріали до них. При цьому 7,8% домогосподарств взяли кредити на інше обладнання та матеріали (табл. 3.1).

Аналіз абсолютних обсягів споживання послуг з електропостачання за три опалювальні періоди (2015-2018 років) показав, що найнижчими і найбільш стабільними вони були серед домогосподарств, які придбали котли (рис. 3.1).

Усереднені показники обсягів споживання послуг з електропостачання свідчать про те, що протягом опалювального періоду 2016-2017 рр. порівняно з 2015-2016 рр. поступово скорочувалися як в цілому по домогосподарствах, так і за більшістю груп домогосподарств залежно від призначення кредиту. Лише серед тих, хто встановив котли, обсяг споживання послуг дещо зріс (на 4,1%) при тому, як було зазначено вище, абсолютні обсяги електроспоживання серед цієї категорії домогосподарств є найнижчими (табл. 3.2).

Періодів 2015-2018 рр. всі домогосподарства поступово нарощували обсяги споживання послуг. Разом із цим (а це ті, що встановили світлопрозорі конструкції з енергозберігаючим склом) скоротили обсяги споживання електроенергії (з 214 до 201 кВт*год/міс). Обсяги ж споживання електроенергії домогосподарствами, які встановили котли та придбали інше обладнання та матеріали, фактично залишилися на незмінному рівні, про що свідчать дані, представлені в табл. 3.2.

В опалювальний період 2017-2018 рр. зафіксовано зростання обсягів споживання послуг з електропостачання порівняно із періодом 2015-2016 рр. в середньому на 2,3% по сукупності домогосподарств – учасників Програми, що становить близько 9 грн. на місяць в цінах на послугу станом на березень 2017 року³ (табл. 3.3.).

Як видно із таблиці 3.3., найповільнішими темпами зростали обсяги споживання електроенергії серед позичальників, які встановили світлопрозорі конструкції з енергозберігаючим склом - в середньому на 1,6%. Ті домогосподарства, які встановили котел з використанням будь-яких видів палива та енергії (крім природного газу та електроенергії) та відповідне додаткове обладнання і матеріали до них збільшили електроспоживання на 4,5%.

³ Тут і далі при обрахунку зміни у гривнях до уваги взято середні по сукупності домогосподарств обсяги сплати (рахунку) за спожиті послуги, які також включають знижку, надану за рахунок субсидії та пільги, у разі їх наявності.

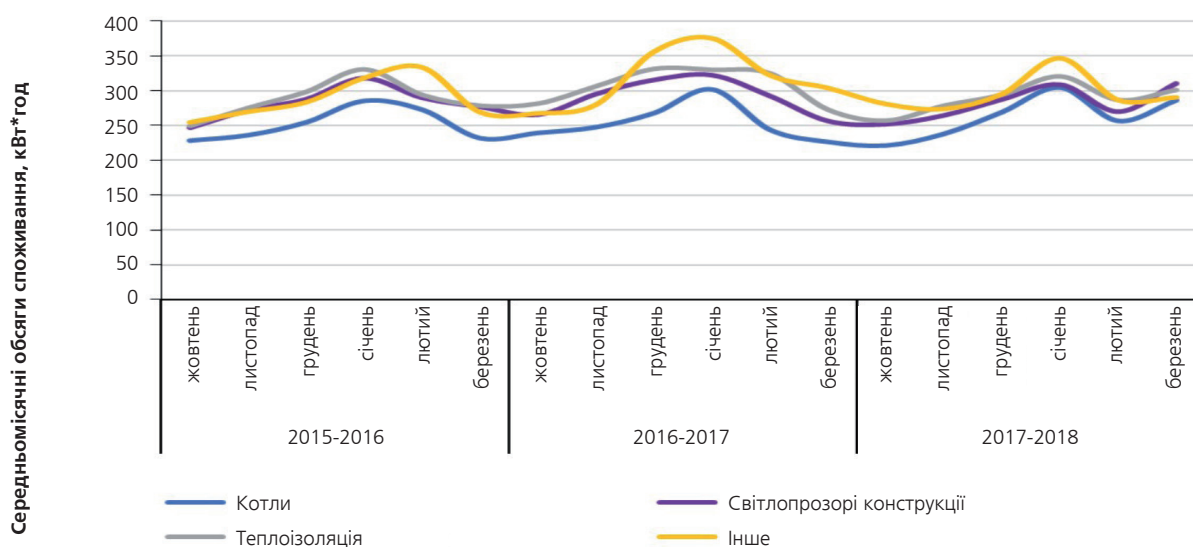
Таблиця 3.1

Розподіл домогосподарств за призначенням кредиту

	Кількість домогосподарств	Частка домогосподарств, %
Котли	119	8,4
Світлопрозорі конструкції	836	58,7
Теплоізоляція	413	29,0
Інше	111	7,8
Обсяг вибірки	1425	100,0

Рисунок 3.1

Розподіл середньомісячних обсягів споживання домогосподарствами послуг з електропостачання в опалювальні періоди 2015-2018 років з урахуванням призначення кредиту

Таблиця 3.2

Середньомісячні обсяги споживання домогосподарствами послуг з електропостачання в опалювальні періоди, кВт*год

Опалювальні періоди	Призначення кредиту				В середньому по сукупності домогосподарств
	Котли	Вікна	Теплоізоляція	Інше	
2015-2016 (2016)	254	281	286	287	282
2016-2017 (2017)	255	293	308	315	298
2017-2018 (2018)	266	285	293	298	288

Таблиця 3.3

Ланцюгові та базисні темпи зростання середніх обсягів споживання домогосподарствами послуг з електропостачання в опалювальні періоди 2015-2018 рр.

Опалювальні періоди	Призначення кредиту				В середньому по сукупності домогосподарств
	Котли	Вікна	Теплоізоляція	Інше	
Ланцюгові темпи зростання					
2017/2016	1,005	1,042	1,078	1,099	1,056
2018/2017	1,041	0,974	0,951	0,946	0,968
Базисні темпи зростання					
2018/2016	1,045	1,016	1,024	1,040	1,023

Таблиця 3.4

Розподіл домогосподарств залежно від динаміки обсягів споживання послуг з електропостачання в опалювальному періоді 2017-2018 рр. порівняно з 2015-2016 рр., %

Категорії ДГ	В цілому	Призначення кредиту			
		Котли	Вікна	Теплоізоляція	Інше
Підвищували комфортність проживання	53,2	55,5	51,8	54,7	57,7
Скорочували обсяги споживання	46,8	44,5	48,2	45,3	42,3
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

При цьому, орієнтуючись на результати попереднього вибіркового опитування учасників програми «теплі кредити»⁴, слід зазначити, що у 2016 році майже 90% домогосподарств, які мають котел, у якості палива використовують природний газ. І лише до 1% користуються електричними котлами. Саме цим можна пояснити відсутність позитивної динаміки щодо скорочення обсягів споживання послуг з електропостачання серед зазначеної категорії домогосподарств.

3.1.2. Залежно від зміни обсягів споживання

При оцінюванні обсягів споживання послуг з електропостачання на рівні окремих домогосподарств очевидним є той факт, що на фоні загального зростання, частині домогосподарств вдалося скоротити обсяги споживання, в тому числі, за рахунок участі у програмі «тепліх кредитів». Таких домогосподарств в цілому небагато – 52,5%. Найвища частка тих, хто економив електроенергію, зосереджена в групі домогосподарств, які встановили світлопрозорі конструкції з енергозберігаючим склом – 48,2% (табл. 3.4.).

В контексті отриманих результатів, важливим було визначити частку субсидіантів серед обох категорій позичальників. За оцінками даного дослідження, серед домогосподарств, які скорочували обсяги споживання, частка отримувачів житлової субсидії у опалювальний період 2017-2018 рр. становила 70,3%. Відповідна частка серед позичальників, які підвищували комфортність проживання склала 74,1%.

3.2. ПОСЛУГИ З ГАЗОПОСТАЧАННЯ

Аналіз здійснено по сукупності 624 домогосподарства, у 67,6% з яких вказано на наявність приладів

обліку природного газу. Середній розмір опалювальної площі становить 93,4 м².

3.2.1. Залежно від типу призначення кредиту

Серед досліджених домогосподарств 61,1% брали кредити на встановлення світлопрозорих конструкцій з енергозберігаючим склом, 8,8% - на придбання котлів з використанням будь-яких видів палива та енергії (крім природного газу та електроенергії) та відповідне додаткове обладнання і матеріали до них. При цьому чверть домогосподарств взяли кредити на проведення робіт з теплоізоляції (термомодернізації) зовнішніх стін, підвальних приміщень, горищ, покрівель та фундаментів (табл. 3.5).

Аналіз обсягів споживання послуг з газопостачання за три опалювальні періоди (2015-2018 років) показав, що найвищими вони були серед домогосподарств, які провели роботи з теплоізоляції (термомодернізації) зовнішніх стін, підвальних приміщень, горищ, покрівель та фундаментів (рис. 3.2).

Усереднені показники обсягів споживання послуг з газопостачання свідчать про те, що у опалювальний період 2016-2017 рр. порівняно з опалювальним періодом 2015-2016 рр. незалежно від призначення кредиту, домогосподарства збільшили обсяги споживання газу в середньому на 24 м³ в місяць. Водночас ті, хто встановили/замінили котли, збільшили щомісячні обсяги споживання газу в середньому на 41 м³, про що свідчать дані, представлені в табл. 3.6. Причиною цього зростання є більш холодна погода у опалювальному періоді 2016-2017рр. порівняно з попереднім.

У опалювальний період 2017-2018 рр. зафіксовано скорочення обсягів споживання послуг з газопостачання порівняно із періодом 2015-2016 рр. в середньому на 5,0% по сукупності домогосподарств – учасниках Програми, що становить близько 121 грн. на місяць при середньомісячній оплаті за спожитий природний газ 2412 грн. в цінах березня 2018 року (табл. 3.7).

⁴ Звіт за результатами обстеження учасників програми відшкодування з державного бюджету частини кредиту на енергоощадні заходи/ Проект USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні», 2017. – 89с.

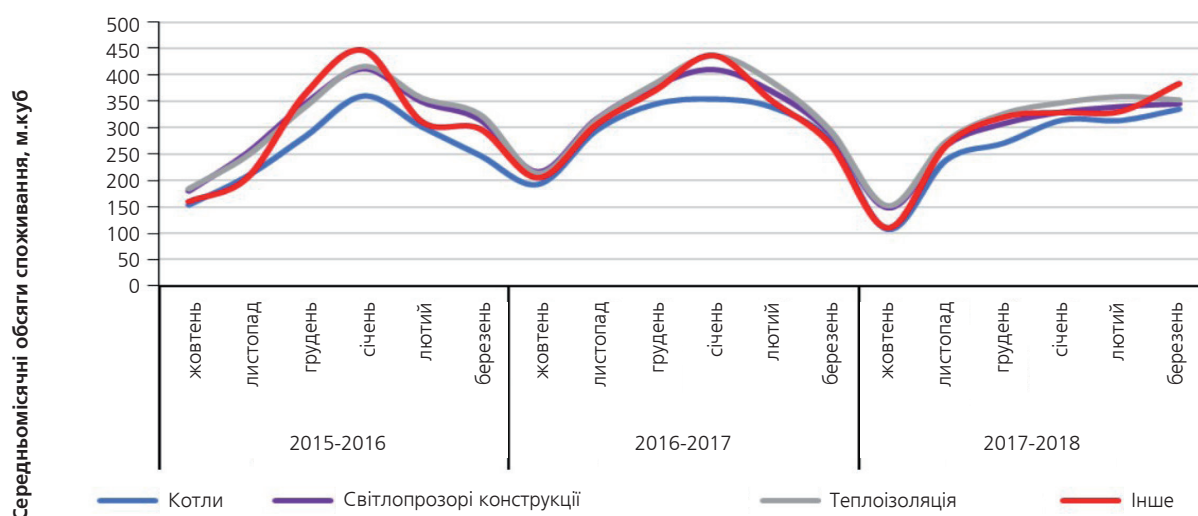
Таблиця 3.5

Розподіл домогосподарств за призначенням кредиту

	Кількість домогосподарств	Частка домогосподарств, %
Котли	55	8,8
Вікна	381	61,1
Теплоізоляція	158	25,3
Інше	48	7,7
Обсяг вибірки	624	100,0

Рисунок 3.2

Розподіл середньомісячних обсягів споживання домогосподарствами послуг з газопостачання в опалювальні періоди 2015-2018 років з урахуванням призначення кредиту

Таблиця 3.6

Середньомісячні обсяги споживання домогосподарствами послуг з газопостачання в опалювальні періоди, м³

Опалювальні періоди	Призначення кредиту				В середньому по сукупності домогосподарств
	Котли	Вікна	Теплоізоляція	Інше	
2015-2016 (2016)	260	310	313	296	307
2016-2017 (2017)	301	330	340	326	331
2017-2018 (2018)	262	290	302	291	292

Таблиця 3.7

Ланцюгові та базисні темпи зростання середніх обсягів споживання домогосподарствами послуг з газопостачання в опалювальні періоди 2015-2018 рр.

Опалювальні періоди	Призначення кредиту				В середньому по сукупності домогосподарств
	Котли	Вікна	Теплоізоляція	Інше	
Ланцюгові темпи зростання					
2017/2016	1,158	1,063	1,086	1,099	1,077
2018/2017	0,870	0,879	0,887	0,895	0,882
Базисні темпи зростання					
2018/2016	1,007	0,935	0,964	0,983	0,950

Як видно із таблиці 3.7, найбільшою мірою скоротилися обсяги споживання газу серед позичальників, які встановили світлопрозорі конструкції з енергозберігаючим склом – 6,5%. Водночас, у домогосподарствах, які брали кредити на встановлення/ заміну котла обсяги споживання природного газу залишилися майже на незмінному рівні (+ 0,7% - це можна пояснити більше поведінкою домогосподарств, оскільки вони використовують газові котли для підтримання температури у помешканнях у нічний час, оскільки основним видом палива для опалення у них є дрова або пелети).

3.2.2. Залежно від зміни обсягів споживання

Аналіз обсягів споживання послуг з газопостачання на індивідуальному рівні показав: не всі домогосподарства скоротили обсяги споживання газу, що в загальному вплинуло на оцінку темпів скорочення споживання послуг. По досліджуваній сукупності частка домогосподарств лише підвищила комфортність проживання.

У опалювальному періоді 2017-2018 рр. порівняно з 2015-2016 рр. частка домогосподарств, які скорочували обсяги споживання природного газу становила 54,5% (табл. 3.8.).

Найбільша частка тих, хто економить зосереджена в групі домогосподарств, які провели роботи з теплоізоляції (термомодернізації) зовнішніх стін, підвальних приміщень, горищ, покрівель та фундаментів (56,3%) встановили світлопрозорі конструкції з енергозберігаючим склом (54,9%).

За оцінками середньомісячних обсягів споживання послуг протягом опалювальних періодів 2015-2018 рр. слід зробити висновок, що домогосподарства, які скорочували споживання, у опалювальному періоді 2015-2016 рр. використовували природного газу в 1,4 рази більше, ніж позичальники, які підвищували комфортність проживання. У 2016-2017 роках обидві групи споживали послуги майже на однаковому рів-

ні. У 2017-2018 рр. ситуація змінилася на протилежну: домогосподарства, які підвищували комфортність проживання використовували газу в 1,2 рази більше, ніж ті, що скорочували обсяги споживання 2015-2016 рокам (рис. 3.3).

Серед домогосподарств, які скорочували обсяги споживання послуг протягом трьох опалювальних періодів, залежно від групи за напрямками кредитування економили природний газ на рівні 21-31%. (рис. 3.4).

Темпи скорочення обсягів споживання послуг були найвищими серед домогосподарств, які встановили/ замінили котли - в середньому на 31,1%. Серед домогосподарств, які підвищували комфортність проживання, найменшими темпами нарощували обсяги споживання природного газу ті позичальники, які встановили світлопрозорі конструкції з енергозберігаючим склом – 25,4%.

За оцінками даного дослідження, серед домогосподарств, які скорочували обсяги споживання, частка отримувачів субсидії на скраплений газ і паливо в опалювальний період 2017-2018 рр. становила 26,8%. Відповідна частка серед позичальників, які підвищували комфортність проживання склала 22,9%.

3.3. ПОСЛУГИ З ЕЛЕКТРО- ТА ГАЗОПОСТАЧАННЯ

На основі об'єднаного масиву даних, який представлений 340 домогосподарствами, проаналізовано вплив Програми на обсяги споживання двох видів послуг: послуги з електропостачання та газопостачання. Цей розділ характеризує поведінку окремої групи домогосподарств, де природний газ використовується для опалення, а електроенергія - для інших потреб - освітлення, використання побутових та кухонних приладів. Разом із цим, не всі напрямки аналізу вдалося реалізувати у повному обсязі через недостатню кількість спостережень.

Аналіз обсягів споживання послуг за групами споживачів показав, що у опалювальному періоді 2017-

Таблиця 3.8

Розподіл домогосподарств залежно від динаміки обсягів споживання послуг з газопостачання в опалювальному періоді 2017-2018 рр. порівняно з 2015-2016 рр., %

Категорії ДГ	В цілому	Призначення кредиту			
		Котли	Вікна	Теплоізоляція	Інше
Підвищували комфортність проживання	45,5	50,9	45,1	43,7	50,0
Скорочували обсяги споживання	54,5	49,1	54,9	56,3	50,0
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Рисунок 3.3

Розподіл домогосподарств за обсягами середньомісячного споживання послуг з газопостачання в опалювальних періодах 2015-2018 рр.

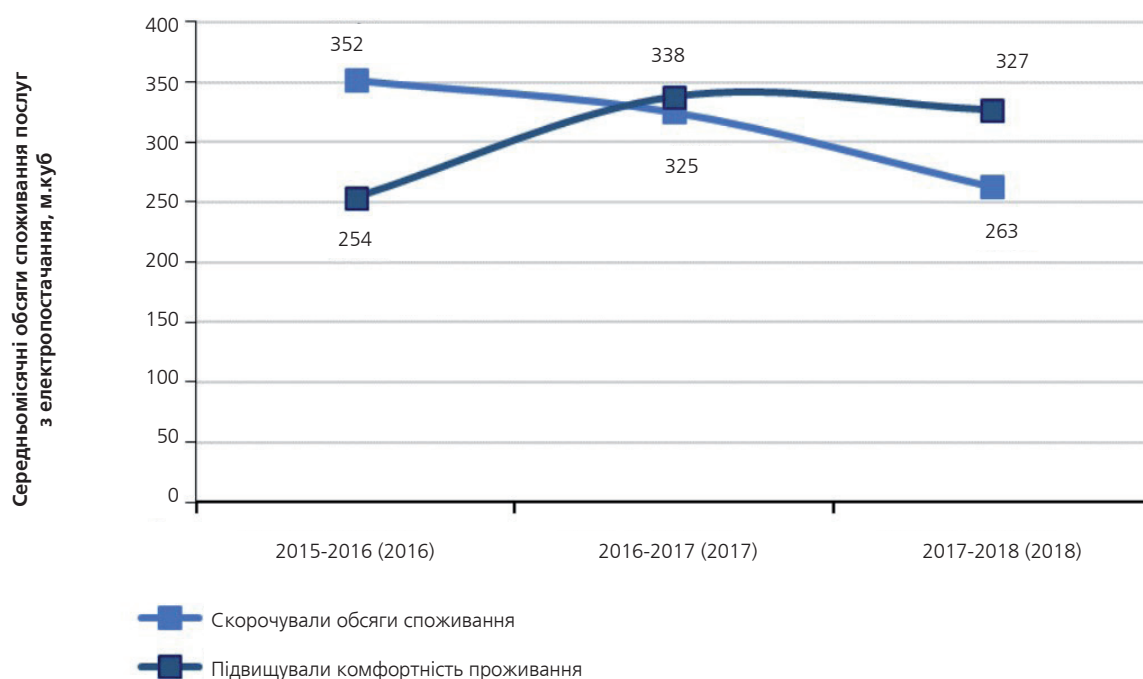
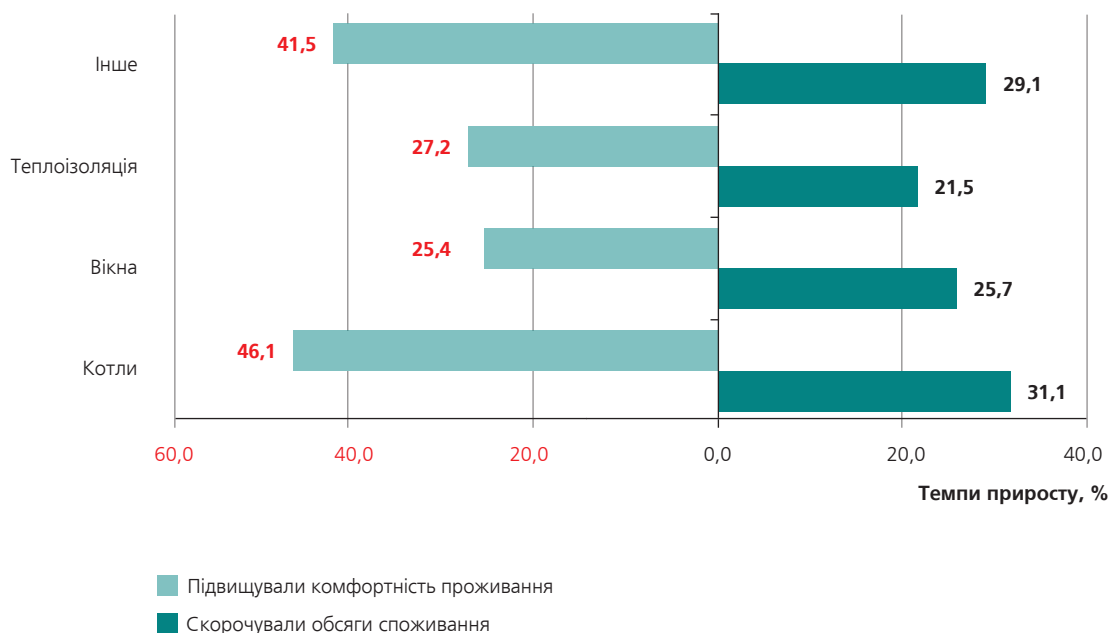

Рисунок 3.4

Темпи зміни (2018/2016) обсягів споживання природного газу залежно від призначення кредиту

2018 рр. порівняно з 2015-2016 рр. майже 52,6% домогосподарств потрапили до категорії позичальників, які скоротили обсяги споживання послуг з електропостачання, 54,7% скоротили обсяги споживання природного газу, і 30,0% економили обидві послуги.

За оцінками середньомісячних обсягів споживання послуг визначеними категоріями домогосподарств, в опалювальному періоді 2017-2018 рр., порівняно з опалювальним періодом 2015-2016 рр. ті домогосподарства, які економили обидві послуги, скоротили обсяги споживання електропостачання на 20,0% та

газопостачання на 26,0%. Домогосподарства ж які підвищували комфортність проживання, збільшили обсяги споживання обох послуг у понад 1,5 рази (табл. 3.9).

За оцінками даного дослідження встановлено, що серед домогосподарств, які економили обидві послуги, частка отримувачів субсидії на електроенергію становить 69,4%, а на природний газ і паливо - 30,3%.

Таблиця 3.9

Темпи зміни обсягів споживання електроенергії та природного газу в опалювальні періоди 2015-2018 рр.

Категорії ДГ	Електропостачання		Газопостачання	
	2017/2016	2018/2016	2017/2016	2018/2016
Підвищували комфортність проживання	1,400	1,570	1,930	1,730
Скорочували обсяги споживання	0,950	0,800	0,940	0,740

5

АНАЛІЗ СТАНУ ВИКОНАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНИХ ПОКАЗНИКІВ

В рамках Державної програми передбачено співфінансування з державного бюджету енергоефективних заходів. В свою чергу, Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів щодо ефективного використання енергетичних ресурсів та енергозбереження, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2011 № 1056 «Деякі питання використання коштів у сфері енергоефективності та енергозбереження» (далі – Порядок), визначено чіткий механізм реалізації Державної програми.

Зазначаємо, що у 2018 році на реалізацію заходів Державної програми було передбачено 500000,0 тис. грн. З них на стимулювання населення до впровадження енергоефективних заходів шляхом відшкодування частини суми кредитів, залучених на придбання котлів з використанням будь-яких видів палива та енергії (крім природного газу та електричної енергії) та на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів було передбачено 209920,0 тис. грн., з яких проведені видатки склали 99,3 % (208471,6 тис. грн.). В той час, на стимулювання ОСББ/ЖБК до впровадження енергоефективних заходів, було передбачено 290080,0 тис. грн., з яких проведені видатки склали 72,2 % (209375,2 тис. грн.).

Відповідно до затвердженого обсягу фінансування ПАТ КБ «Приватбанк» було передбачено 116888,3 тис. грн. на відшкодування ОСББ/ЖБК частини суми кредитів, залучених на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів. З них було фактично відшкодовано 83485,05 тис. грн., що складає 71,42 % від затвердженого обсягу фінансування.

В той же час, відповідно до затверджених обсягів фінансування іншим уповноваженим банкам було передбачено:

ПАТ «Ощадбанк»:

- 6456,39 тис. грн. на відшкодування населенню частини суми кредитів, залучених на придбання котлів;
- 142465,57 тис. грн. на відшкодування населенню частини суми кредитів, залучених на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів;
- 51330,29 тис. грн. на відшкодування ОСББ/ЖБК частини суми кредитів, залучених на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів.

З них було фактично відшкодовано:

- 6108,33 тис. грн. на придбання населенням котлів (що складає 94,6 % від затвердженого обсягу фінансування);
- 141547,13 тис. грн. на придбання населенням енергоефективного обладнання та/або матеріалів котлів (що складає 99,4 % від затвердженого обсягу фінансування);
- 43865,29 тис. грн. на придбання ОСББ/ЖБК енергоефективного обладнання та/або матеріалів (що складає 85,5 % від затвердженого обсягу фінансування).

ПАТ АБ «Укргазбанк»:

- 1228,59 тис. грн. на відшкодування населенню частини суми кредитів, залучених на придбання котлів;
- 59289,01 тис. грн. на відшкодування населенню частини суми кредитів, залучених на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів;
- 121861,41 тис. грн. на відшкодування ОСББ/ЖБК частини суми кредитів, залучених на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів.

З них було фактично відшкодовано:

- 1226,46 тис. грн. на придбання населенням котлів (що складає 99,8 % від затвердженого обсягу фінансування);
- 59184,21 тис. грн. на придбання населенням енергоефективного обладнання та/або матеріалів котлів (що складає 99,8 % від затвердженого обсягу фінансування);
- 82024,81 тис. грн. на придбання ОСББ/ЖБК енергоефективного обладнання та/або матеріалів (що складає 67,3 % від затвердженого обсягу фінансування).

ПАТ «Укрексімбанк»:

- 36,24 тис. грн. на відшкодування населенню частини суми кредитів, залучених на придбання котлів;
- 444,2 тис. грн. на відшкодування населенню частини суми кредитів, залучених на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів;

З них було фактично відшкодовано лише 405,47 тис. грн. на придбання населенням енергоефективного обладнання та/або матеріалів (що складає 91,3 % від затвердженого обсягу фінансування за заходом).

Таблиця 5.1

Результативні показники бюджетної програми та аналіз їх виконання у 2018 році

№ з/п	Показники	Од. виміру	Джерело інформації	Затверджено у паспорті бюджетної програми			Фактичні результативні показники, досягнуті за рахунок касових видатків (нада-них кредитів)			Відхилення		
				заг. фонд	спец. фонд	разом	заг. фонд	спец. фонд	разом	заг. фонд	спец. фонд	разом
1	продукту											
1	Кількість домогосподарств, якими придбано котли з використанням будь-яких видів палива та енергії (крім природного газу та електроенергії) та відповідного додаткового обладнання і матеріалів до них за механізмом відшкодування частини суми кредитів	тис. од.	дані зведених реєстрів позичальників	1,4	0,0	1,4	1,2	0,0	1,2	-0,2	0,0	-0,2
Примітка:	Відхилення показника пояснюється суттєвим зростанням (+39,3 %) середньої суми кредиту на придбання котлів з використанням будь-яких видів палива та енергії (крім природного газу та електроенергії) порівняно із запланованими показниками внаслідок дії інфляційних, ринкових чинників та коливань попиту.											
2	Кількість домогосподарств, якими впроваджено енергоефективні заходи (за винятком котлів з використанням будь-яких видів палива та енергії) за механізмом відшкодування частини суми кредитів	тис. од.	дані зведених реєстрів позичальників	31	0,0	31	19,6	0,0	19,6	-11,4	0,0	-11,4
Примітка:	Відхилення показника пояснюється суттєвим зростанням (+63,4 %) середньої суми кредиту на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів порівняно із запланованими показниками внаслідок дії інфляційних, ринкових чинників та коливань попиту.											
3	Кількість багатоквартирних будинків, в яких впроваджено енергоефективні заходи за механізмом відшкодування частини суми кредитів	од.	дані зведених реєстрів позичальників	2727	0,0	2727	1594	0,0	1594	-1133	0,0	-11,33
Примітка:	Відхилення показника пояснюється суттєвим зростанням середньої суми кредиту на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів порівняно із запланованими показниками, дії інфляційних, ринкових чинників та коливань попиту, а також реалізації ОСББ/ЖБК більш вартісних, комплексних проектів енергомодернізації. Окрім того необхідно зазначити, що постанова КМУ № 878 та розпорядження КМУ № 777-р щодо передбачення додаткових 100 млн грн з державного бюджету на захід Державної цільової програми енергоефективності «стимулювання об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, житлово-будівельних кооперативів до впровадження енергоефективних заходів шляхом відшкодування частини суми кредитів» були прийняті Урядом 19.10.2018. Також зважаючи на тривалу процедуру прийняття рішень, які вимагаються бюджетним законодавством щодо забезпечення використання зазначених коштів (погодження рішення Комітету ВРУ з питань бюджету, затвердження паспорта бюджетної програми) та беручи до уваги вимоги Порядку використання коштів за Програмою, уповноважені банки були обмежені у термінах кредитування за зазначеним заходом, а позичальники - у термінах виконання відповідних робіт та подання підтверджуючих документів, що є необхідною умовою включення відповідних відомостей до зведеного реєстру позичальників та надання відшкодування. Зазначені обставини також стали однією із причин відхилення показника.											
2	ефективності											
1	Середній обсяг відшкодування частини суми кредиту, залученого для придбання котлів з використанням будь-яких видів палива та енергії (крім природного газу та електроенергії) та відповідного додаткового обладнання і матеріалів до них на одне домогосподарство	тис. грн	Фінансова звітність, дані бухгалтерського та статистичного обліку, зведених реєстрів позичальників	5,4	0,0	5,4	5,9	0,0	5,9	0,5	0,0	0,5

№ з/п	Показники	Од. виміру	Джерело інформації	Затверджено у паспорті бюджетної програми			Фактичні результати, досягнуті за рахунок касових видатків (наданих кредитів)			Відхилення		
				заг. фонд	спец. фонд	разом	заг. фонд	спец. фонд	разом	заг. фонд	спец. фонд	разом
Примітка:	Відхилення показника пояснюється зростанням середньої суми кредиту (+39,3 %) на придбання котлів з використанням будь-яких видів палива та енергії (крім природного газу та електроенергії) та відповідного додаткового обладнання і матеріалів до них, порівняно із запланованими показниками, що обумовлює збільшення обсягу відшкодування державою частини сум таких кредитів.											
2	Обсяг залучених кредитів на 1 грн. державних коштів за механізмом стимулювання населення до впровадження енергоефективних заходів шляхом відшкодування частини суми кредиту, залученого для придбання котлів з використанням будь-яких видів палива та енергії (крім природного газу та електроенергії) та відповідного додаткового обладнання і матеріалів до них	грн.	дані бухгалтерського та статистичного обліку, зведених реєстрів позичальників	3,8	0,0	3,8	4,9	0,0	4,9	1,1	0,0	1,1
Примітка:	Відхилення показника пояснюється зростанням середньої суми кредиту на придбання котлів з використанням будь-яких видів палива та енергії (крім природного газу та електроенергії) та відповідного додаткового обладнання і матеріалів до них, порівняно із запланованими показниками та суттєвим зменшенням кількості субсидіантів (зменшення на 92,2 % у порівнянні з 2017 роком) у загальній кількості позичальників, що обумовлює збільшення обсягу залучених кредитів на 1 грн. державних коштів.											
3	Середній обсяг відшкодування частини суми кредиту залученого на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів на одне домогосподарство	тис. грн	Фінансова звітність, дані бухгалтерського та статистичного обліку, зведених реєстрів позичальників	6,5	0,0	6,5	10,3	0,0	10,3	3,8	0,0	3,8
Примітка:	Відхилення показника пояснюється зростанням середньої суми кредиту (+63,4 %) на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів, порівняно із запланованими показниками, що обумовлює збільшення обсягу відшкодування державою частини сум таких кредитів.											
4	Обсяг залучених кредитів на 1 грн. державних коштів за механізмом стимулювання населення до впровадження енергоефективних заходів шляхом відшкодування частини суми кредиту, залученого для придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів	грн.	дані бухгалтерського та статистичного обліку, зведених реєстрів позичальників	2,9	0,0	2,9	3	0,0	3	0,1	0,0	0,1
Примітка:	Відхилення показника пояснюється зростанням середньої суми кредиту на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів, порівняно із запланованими показниками, що обумовлює збільшення обсягу залучених кредитів на 1 грн. державних коштів.											

№ з/п	Показники	Од. виміру	Джерело інформації	Затверджено у паспорті бюджетної програми			Фактичні результати, досягнуті за рахунок касових видатків (наданих кредитів)			Відхилення		
				заг. фонд	спец. фонд	разом	заг. фонд	спец. фонд	разом	заг. фонд	спец. фонд	разом
5	Середній обсяг відшкодування частини суми кредиту залученого одним об'єднанням співвласників багатоквартирних будинків, житлово-будівельним кооперативом на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів	тис. грн.	Фінансова звітність, дані бухгалтерського та статистичного обліку, зведених реєстрів позичальників	114,5	0,0	114,5	131,4	0,0	131,4	16,9	0,0	16,9
Примітка:	Відхилення показника пояснюється зростанням середньої суми кредиту на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів порівняно із запланованими показниками внаслідок, зокрема, реалізації ОСББ/ЖБК більш вартісних, комплексних проектів енергомодернізації, що обумовлює збільшення обсягу відшкодування державою частини сум таких кредитів.											
6	Обсяг залучених кредитів на 1 грн. державних коштів за механізмом стимулювання об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, житлово-будівельних кооперативів до впровадження енергоефективних заходів шляхом відшкодування частини суми кредиту залученого на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів	грн.	дані бухгалтерського та статистичного обліку, зведених реєстрів позичальників	1,8	0,0	1,8	2	0,0	2	0,2	0,0	0,2
Примітка:	Відхилення показника пояснюється зростанням середньої суми кредиту на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів порівняно із запланованими показниками внаслідок дії інфляційних, ринкових чинників та коливань попиту, реалізації ОСББ/ЖБК більш вартісних, комплексних проектів енергомодернізації та суттєвим зменшенням кількості субсидіантів (зменшення на 35,8 % у порівнянні з 2017 роком) у загальній кількості позичальників, що обумовлює збільшення обсягу залучених кредитів на 1 грн. державних коштів.											
3	якості											
1	Рівень задоволення позичальників від участі у Державній цільовій економічній програмі енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2020 роки	відс.	Внутрішній облік	100		100	100		100	100		100
Примітка:	За результатами вибіркового опитування позичальників було виявлено, що 100% учасників Програми вважають власний досвід участі у Програмі позитивним.											

У 2018 році результативні показники кількості залучених до участі у Програмі домогосподарств та ОСББ/ЖБК недовиконані за всіма напрямками, що пояснюється зростанням середньої суми кредиту на отримання енергоефективних кредитів за Програмою.

Окрім того необхідно зазначити, що постанову КМУ № 878 «Про внесення змін до Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2020 роки» та розпорядження КМУ № 777-р «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства на 2018 рік» щодо передбачення додаткових 100 млн грн з державного бюджету на захід Державної цільової програми енергоефективності «стимулювання об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, житлово-будівельних кооперативів до впровадження енергоефективних заходів шляхом відшкодування частини суми кредитів» було прийнято 19.10.2018. Відповідно до статті 23 Бюджетного кодексу України розпорядження КМУ від 19.10.2018 № 777-р було погоджено на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань бюджету від 07.11.2018. Відповідні зміни до паспорту бюджетної програми 2754060 «Реалізація Державної цільової економічної програми енергоефективності» були затверджені спільним наказом Мінрегіону та Мінфіну № 317/929 від 23.11.2018. Відповідно до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів щодо ефективного використання енергетичних ресурсів та енергозбереження, затвердженого постановою КМУ від 17.10.2011 № 1056 (зі змінами), кредити на здійснення заходів, передбачених підпунктами 3, 4 і 4-1 пункту 3 цього

Порядку, у поточному календарному році надаються уповноваженими банками до 30 листопада включно, а позичальники зобов'язані подати до уповноваженого банку підтвердні документи не пізніше 30 листопада року, в якому укладено кредитний договір. Таким чином, беручи до уваги дати прийняття всіх рішень щодо перерозподілу додаткових 100 млн грн на відповідний захід програми уповноважені банки були обмежені у термінах кредитування за зазначеним заходом, а позичальники - у термінах подання підтверджуючих документів, що є необхідною умовою включення відповідних відомостей до зведеного реєстру позичальників та надання відшкодування. Зазначені обставини також стали однією із причин відхилення показника кількості залучених до участі у Програмі ОСББ/ЖБК.

Також зафіксовано перевиконання показників середнього обсягу відшкодування за всіма напрямками, що також пояснюється зростанням середніх сум кредитів, що в свою чергу обумовлює збільшення обсягу відшкодування державою частини сум таких кредитів.

В той же час, перевиконання показників обсягу залучених кредитів на 1 грн державних коштів за всіма напрямками також пояснюється зростанням середніх сум кредитів, а також суттєвим зменшенням кількості субсидіантів (у порівнянні з 2017 роком зменшення на 92,2 % по напрямку заміни котлів та зменшення на 35,8 % по напрямку стимулювання ОСББ та/або ЖБК) у загальній кількості позичальників, що в свою чергу обумовлює збільшення обсягу залучених кредитів на 1 грн державних коштів.

Крім того слід зазначити, що за результатами вибіркового опитування позичальників було виявлено, що 100% учасників Програми вважають власний досвід участі у Програмі позитивним.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

За результатами проведеного дослідження слід зробити такі висновки за групами учасників Програми та видами послуг.

В цілому за три опалювальні періоди ОСББ/ЖБК скоротили обсяги споживання електроенергії в середньому на 899 кВт*год в місяць або на 8,6%. Це становить близько 951 грн. на місяць в розрахунку на одне ОСББ/ЖБК при середньомісячній оплаті за спожиту послугу 11062 грн. в цінах березня 2018 року.

ОСББ/ЖБК послуг за три опалювальні періоди скоротили споживання тепла на 20%. В грошовому еквіваленті середня економія становила близько 21824 грн. на місяць в розрахунку на одне ОСББ/ЖБК при середньомісячній оплаті за спожиту послугу 109670 грн. в цінах березня 2018 року.

Протягом періоду 2015-2018 рр. абсолютні обсяги споживання послуг з газопостачання ОСББ/ЖБК скоротилися на 275м2 або на 10,0%.

В грошовому еквіваленті обсяг економії послуг з газопостачання ОСББ/ЖБК за три опалювальні періоди становило близько 1855 грн. на місяць в розрахунку на одне ОСББ/ЖБК при середньомісячній оплаті за спожиту послугу 18554 грн. в цінах березня 2018 року.

Домогосподарства протягом трьох опалювальних періодів економили природний газ на рівні 21-31% залежно від напрямку кредитування.

Результати здійснених оцінок показали, що програма «теплі кредитів» покращує комфорт в будинках та сприяє скороченню обсягів споживання енергії.

Обмежений обсяг ресурсів, що виділяється на програму, зменшує загальну ефективність енергоощадних заходів та підвищує рівень соціальної напруги у суспільстві; не дає можливості охопити усі домогосподарства та ОСББ, які першочергово потребують проведення енергоефективних заходів й могли би їх запровадити.

Наявність житлової субсидії послаблює стимули до скорочення обсягів споживання послуг.

Оцінку програми необхідно проводити щорічно. Це дозволяє вчасно виявляти можливості підвищення ефективності та результативності програми і вносити необхідні корективи.

Актуальним є питання проведення регулярних (раз на 3 роки) вибіркового обстежень учасників програми для отримання надійних додаткових даних, необхідних для поглибленого аналізу змін споживання енергії учасниками, їх поведінки та планів, оцінки рівня задоволеності програмою.

ВОЛОДИМИР САРЮГЛО, завідувач відділу соціально-демографічної статистики, Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України

МАРИНА ОГАЙ, старший науковий співробітник, Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України

ТАМАРА БУРЕНКО, заступник директора департаменту - начальник управління моніторингу та інформатизації Департаменту стратегічного розвитку Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України

Вихідні дані

Фонд імені Фрідріха Еберта | Представництво в Україні
01004 Україна, Київ, Пушкінська 34

Відповідальний за друк:
Марсель Рьотіг | Директор, ФФЕ Київ
Тел.: +38 (044) 234 0038 | Факс: +38 (044) 451 4031
<http://fes.kiev.ua>

Замовлення публікацій:
[mail\(at\)fes.kiev.ua](mailto:mail(at)fes.kiev.ua)

Комерційне використання усіх публікацій, виданих Фондом ім. Фрідріха Еберта (ФФЕ) не дозволяється без письмового дозволу ФФЕ.

ПРЕДСТАВНИЦТВО ФОНДУ ІМ. ФРІДРІХА ЕБЕРТА В УКРАЇНІ

Фонд ім. Фрідріха Еберта (ФФЕ) - це політичний фонд, центральний офіс якого знаходиться у Німеччині. Наша діяльність зосереджена на ключових ідеях та цінностях соціал-демократії: свобода, справедливість та солідарність. Наша міжнародна співпраця забезпечується мережею представництв в більш ніж 100 державах. Наші зусилля спрямовані на підтримку політики мирної співпраці та прав людини, допомогу у створенні та консолідації демократичних інститутів, що базуються на засадах соціальної справедливості та верховенства

права, такими як вільні профспілки та сильне громадянське суспільство.

Ми активно виступаємо за соціальну, демократичну та конкурентоздатну Європу в рамках євроінтеграційних процесів. Саме в дусі цих принципів Представництво ФФЕ у Києві, з часу свого заснування у 1996 році, підтримує діалог з українськими партнерами, в тому числі із ширшого кола питань, таких як демократичний сталий розвиток та безпека людини.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ «ТЕПЛІ КРЕДИТИ»

Комплексне дослідження результативності та економічної ефективності державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв із відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2020 роки за результатами обстеження учасників програми у 2018 р.

В цілому за три опалювальні періоди ОСББ/ЖБК скоротили обсяги споживання електроенергії в середньому на 899 кВт*год в місяць або на 8,6%. Це становить близько 951 грн. на місяць в розрахунку на одне ОСББ/ЖБК при середньомісячній оплаті за спожиту послугу 11062 грн. в цінах березня 2018 року.

ОСББ/ЖБК послуг за три опалювальні періоди скоротили споживання тепла на 20%. В грошовому еквіваленті середня економія становила близько 21824 грн. на місяць в розрахунку на одне ОСББ/ЖБК при середньомісячній оплаті за спожиту послугу 109670 грн. в цінах березня 2018 року.

Протягом періоду 2015-2018 рр. абсолютні обсяги споживання послуг з газопостачання ОСББ/ЖБК скоротилися на 275 м³ або на 10,0%. В грошовому еквіваленті обсяг економії послуг з газопостачання ОСББ/ЖБК за три опалювальні періоди становило близько 1855 грн. на місяць в розрахунку на одне ОСББ/ЖБК при середньомісячній оплаті за спожиту послугу 18554 грн. в цінах березня 2018 року.